

Scenáre dopadu koronavírusu na Bratislavu

Druhá aktualizácia, 28.4.2020

Bratislava, Hlavné mesto Slovenskej republiky

Úvod

Mesto Bratislava musí v súvislosti s koronavírusom pracovať s viacerými scenármi vývoja. Hlavným cieľom predkladaného materiálu je vytvoriť **spoločný opis scenárov - možných budúcností, aby všetci zainteresovaní** (primátor, poslanci, mestské časti, manažmenty a zamestnanci mestských organizácií, prípadne aj verejnosť) nemuseli vytvárať vlastné predikcie a **mohli svoje plánovanie a konkrétne kroky realizovať na konzistentnom základe**. Z praktického hľadiska ide o to poznať, aké riziká na mesto čakajú pri rôznych typoch vývoja situácie v roku 2020 a aké opatrenia je potrebné pripraviť a uviesť do praxe, aby došlo k obmedzeniu negatívnych dopadov na fungovanie mesta a života jeho obyvateľov. Spolu so scenármi predkladáme aj 4 realizačné plány, ktoré nadväzujú na scenáre a rozpracúvajú ich.

Dokument **Scenáre dopadu COVID-19 na Bratislavu** je:

- **Stručný.**

Ak ho majú relevantní ľudia využívať, musí jeho prečítanie trvať maximálne 15 - 20 minút.

- **Úprimný.**

Pomenúva, čo vieme a čo nevieme, ale aj riziká, ktoré nás čakajú.

- **Otvorený a aktualizovaný.**

Je otvorený aj zásadným zmenám, minimálne v najbližších týždňoch, keďže je veľká miera neistoty aj v samotných predpokladoch o korone, reakcii štátu, medzinárodnej situácii či legislatívnej situácii. Dokument by mal byť aktualizovaný najprv na dvojtýždňovej báze, neskôr podľa potreby.

- **Verejný.**

V dokumente pracujeme s 3 scenármi

(mierny priebeh pandémie, zvládnutá pandémia, nezvládnutá pandémia).

Používanie týchto troch scenárov predpokladáme dlhodobu, ale ich číselná kalibrácia sa bude meniť podľa aktuálnych informácií.

- Zmena pravdepodobnosti scenárov z 50/40/10 na 65/30/5
- Prezentácia realizačných plánov, ktoré sú prílohou scenárov
- Zmena epidemiologických predpokladov - odklon od modelu IZP k reálnemu vývoju v iných krajinách
- Rozpracovanie niektorých rizík na základe doterajšieho vývoja a vo vzťahu k "zapínaniu" krajiny. Ide najmä o riziko nedostatočnej reakcie verejného zdravotníctva (testovanie a tracking), riziko nerovnosti a zníženej kvality života (ohrozenie duševného zdravia, extrémna chudoba) a riziko hospodárskych škôd pochádzajúcich z pomalej a nedostatočnej reakcie štátu
- Využitie panelu expertov z iniciatívy Korona: fakty pri odhade rizík a ich pravdepodobnosti

Dokument vypracoval pod záštitou primátora mesta Bratislava Matúša Valla autorský tím, ktorý tvorili Miroslav Beblavý spoločne s Matúšom Luptákom, Pavlom Škápikom a Ctiborom Košťálom. Realizačné plány vypracovali tímy bratislavského magistrátu pod vedením: Michaely Šedovič (Plán na minimalizáciu mortality a ochranu kvality života s dôrazom na riešenie ohrozených skupín), Ctibora Košťála (Plán na zabezpečenie dostupnosti kritických služieb a funkčnosť mestských orgánov), Matúša Luptáka (Finančný plán) a Jána Mazúra (Plán oživenia ekonomiky).

Autori ďakujú za pripomienky, informácie a nápady Ivanovi Bašnákov, Oskarovi Dvořákovi, Jurajovi Káčerovi, Richardovi Kollárovi, Martinovi Niepelovi, Michalovi Radosovi, Emílii Sičákovej - Beblavej a Rastovi Šorlovi.

ČASŤ I. Predpoklady a riziká

Všeobecné predpoklady

V tejto časti uvádzame základné predpoklady, s ktorými pracujú všetky tri scenáre.

PREDPOKLAD O PRIORITÁCH MESTA.

Mesto Bratislava musí za každých okolností zabezpečiť pre obyvateľov Bratislavy služby, za ktoré priamo zodpovedá a bez ktorých buď nebude možný život v meste (voda a kanalizácia, odvoz a likvidácia odpadu, pohrebníctvo), alebo od ktorých závisí život časti obyvateľov (sociálne služby). Zároveň mesto Bratislava cíti zodpovednosť za zachovanie života a kvality života obyvateľov mesta nad rámec svojich priamych kompetencií a považuje to (spolu s výkonom svojich priamych kompetencií) za najvyššiu prioritu roku 2020.

EPIDEMIOLOGICKÉ PREDPOKLADY.

V tejto aktualizácii sa prestávame opierať o model Inštitútu zdravotnej politiky. Namiesto toho sa opierame viac o reálnu skúsenosť z iných krajín, konkrétne:

- **Scenár 1:** najbližšie mu je doterajší vývoj na Slovensku a v krajinách, kde bol zatiaľ koronavírus pomerne úspešne obmedzený v šírení - Singapur, Tchajwan, Česká republika, Nový Zéland. Koeficient R_0 je priemerne udržiavaný pod 1 s občasnými erupciami nad túto hodnotu.
- **Scenár 2:** najbližšie tomuto scenáru je doterajší vývoj v epicentrách, kde koronavírus najviac zaťažil spoločnosť a zdravotníctvo, ale nenastalo obmedzenie základných funkcií zdravotníctva a štátu - New York, Lombardsko, Madrid. Koeficient R_0 je v priemere udržiavaný v rozpätí 1 - 2, aj keď hodnoty môžu kolísať krátkodobo výraznejšie a vyššie, kým sa štátu podarí dostať situáciu pod kontrolu.
- **Scenár 3:** extrapolácia, ktorá zatiaľ nenastala podľa našich informácií nikde - keď sa nepodarí udržať R_0 pod 2 a šírenie vírusu napreduje veľmi rýchlo bez schopnosti štátu ho zastaviť.

PREDPOKLAD OBMEDZENEJ KAPACITY ŠTÁTU.

Stav pripravenosti Slovenskej republiky na pandémiu koronavírusu bol obmedzený.

Najrelevantnejšie údaje v tomto smere poskytuje Global Health Security Index. V indexe GHS z októbra 2019 je Slovensko z globálneho hľadiska na 52. mieste. V rámci krajín EÚ sme na konci, za nami sú len Rumunsko a Bulharsko. Ešte slabšie umiestnenie má Slovensko v kategóriách obzvlášť relevantných pre koronavírus - skoré reportovanie (70. miesto), a skorá odpoveď a riešenie (105. miesto). Podrobnosti o indexe pre Slovensko možno nájsť na tomto odkaze. Doterajší vývoj na Slovensku je tak najmä odrazom rýchleho "zatvorenia" krajiny a disciplíny

obyvateľstva, ktoré však dlhodobo prinášajú ťažko zvládnuteľné náklady. Preto má zmysel, aby mesto Bratislava samostatne plánovalo pri rešpektovaní legislatívy a celoštátnych plánov.

Doterajšie skúsenosti ukazujú, že najväčšie slabiny štátu sú:

- V nízkej miere testovania na koronavírus a schopnosti dosledovať všetky kontakty nakazených. Testovanie sa postupne zlepšuje, ale zaostáva za najúspešnejšími krajinami, dosledovanie je podľa viacerých zdrojov problematické.
- V obmedzenosti, pomalosti a administratívnej náročnosti ekonomickej pomoci. Aj keď existuje politický konsenzus o potrebe rýchlej a rozsiahlej hospodárskej pomoci, realizácia opatrení je zatiaľ pomalá a administratívna náročnosť ďalej spomaľuje distribúciu prostriedkov.
- Chýbajúce opatrenia na ochranu skupín, ktoré sú najviac sociálne ohrozené.

PREDPOKLADY O ROZSAHU NEVYHNUTNÝCH SLUŽIEB MESTA A MESTSKÝCH ČASTÍ:

Zber a odvoz odpadu, dezinfekcia

- *Priorita - odpad domácností, riziko kontaminácie*
- *Dezinfekcia MHD a verejných priestorov*

Voda a kanalizácia

Sociálne služby a starostlivosť o sociálne slabšie a ohrozené skupiny

- *Seniori v zariadeniach mesta a mestských častí*
- *Osamotení, izolovaní seniori doma*
- *Ľudia bez domova*
- *Ľudia ohrození domácim násilím*
- *Ľudia s ohrozeným/krehkým duševným zdravím*
- *“Novo ohrozené” skupiny - ľudia, ktorí sa ocitnú v extrémnej chudobe bez rezerv a neformálnych záchranných sietí*

MHD

Bezpečnosť - mestská polícia

- *Dohľad nad dodržiavaním “karanténnych” opatrení (zavreté prevádzky, zhukovanie ľudí)*
- *Pomoc terénnym pracovníkom (ľudia bez domova)*
- *Parkovanie*

Údržba a upratovanie vrátane údržby infraštruktúry

- Komunálny podnik + dodávateľsky zabezpečená čistota
- Kosenie a orezy stromov
- Zásahy pri poveternostných problémoch (záplavy, vietor)
- Pohrebníctvo
- Vzdelávanie a služby starostlivosti o deti - škôlky, školy, školské zariadenia
- Komunikácia - kapacity informovať o kríze obyvateľov aktívne a včas, boj s dezinformáciami

Kľúčové riziká spoločné pre všetky scenáre

V rámci iniciatívy Korona: fakty sme od 7. do 9. apríla vykonali online prieskum, kde sme oslovili viac ako stovku odborníkov najmä zo spoločenských a prírodných vied. Odborníkov sme sa spýtali na najpravdepodobnejší budúci vývoj koronavírusu a najväčšie riziká. Pilotný online do-tazník vyplnilo 68 zo 106 oslovených expertov.

Za najväčšiu hrozbu považuje v súčasnosti 64 % odborníkov nepriame dopady. Naopak, len 4 % považujú za väčšiu hrozbu priame dopady, teda chorobnosť. 31 % ich vníma ako rovnako veľké hrozby. Konkrétne, za najpravdepodobnejšie riziká koronavírusu dnes odborníci považujú dopady na hospodárstvo, zdravotníctvo a školstvo:

- Vysoká nezamestnanosť a výrazné zníženie životnej úrovne: za pravdepodobné považuje 93 % (28 % pravdepodobné, 65 % veľmi pravdepodobné).
- Zdravotníctvo: ohrozenie dostupnosti a kvality pre tých, čo nebudú chorí na koronavírus za pravdepodobné považuje 93 % (50 % pravdepodobné, 43 % veľmi pravdepodobné).
- Ohrozenie kvality vzdelávania: za pravdepodobné považuje 83 % (51 % pravdepodobné, 32 % veľmi pravdepodobné).

Vo všetkých týchto oblastiach zdôrazňujú odborníci aj riziko nerovnosti a polarizácie spoločnosti, keďže dopady budú veľmi nerovno rozdelené medzi spoločenské vrstvy. Vnímajú viacero veľmi zraniteľných skupín. Okrem toho vnímajú experti ešte dve ďalšie veľmi pravdepodobné skupiny rizík:

- Významné zhoršenie duševného zdravia a medziľudských vzťahov považuje za pravdepodobné 74 % (37 % pravdepodobné, 37 % veľmi pravdepodobné).
- Rast extrémizmu a napätia voči Rómom či ľuďom bez domova považuje za pravdepodobné 75 % (44 % pravdepodobné, 31 % veľmi pravdepodobné).

RIZIKO MORTALITY.

Základnou hrozbou a rizikom je, samozrejme, úmrtnosť na koronavírus. Toto riziko nie je možné úplne eliminovať, ale je povinnosťou verejných orgánov urobiť všetko preto, aby bolo minimalizované. Riziko mortality na území Bratislavy sa vzhľadom na celoslovenské trendy môže najvýraznejšie materializovať v pobytovej zariadenia pre seniorov.

RIZIKO INEJ MIMORIADNEJ SITUÁCIE.

V krízovom stave, spojenom s koronavírusom, je mesto citlivejšie na iné mimoriadne situácie. V Bratislave ide predovšetkým o riziko povodní na Dunaji a Morave, ako aj nárazových dažďov a povodní karpatských potokov (Vydrica, Račiansky potok), či riziko silného vetra. Koronavírus spôsobí nižšiu pripravenosť mesta aj štátu reagovať na dve mimoriadne situácie naraz, čo povedie k vyšším škodám "prírodnej" mimoriadnej situácie.

RIZIKO NEROVNOSTI.

Významným rizikom je nerovnosť prístupu k zdrojom, zdravotnej starostlivosti a ďalším dôležitým statkom pre skupiny, ktoré čelia sociálnemu vylúčeniu alebo majú nižšie socioekonomické postavenie alebo vyššiu zraniteľnosť na koronavírus. Toto riziko nemožno eliminovať, ale je nutné ho manažovať cez identifikáciu zraniteľných skupín (napr. ľudia bez domova, seniori, ŤZP + chorí) a špecifické stratégie.

Okrem toho sa objavuje nová kategória ohrozených osôb - ľudia, ktorí sa ocitnú v extrémnej chudobe bez rezerv a neformálnych záchranných sietí. Ide najmä o ľudí s väčším počtom závislých osôb, doterajším nízkym príjmom z práce prípadne príjmom zo šedej ekonomiky, bez rodinných a sociálnych sietí. Príkladom môže byť osamelý rodič s jedným alebo viacerými deťmi alebo osamelí jednotlivci na okraji formálnej ekonomiky. U časti sa dá predpokladať výrazné zníženie príjmu kombinované s neexistujúcimi finančnými rezervami a chýbajúcimi rodinnými či inými záchrannými sieťami. Aj napriek parlamentom schváleným opatreniam zameraným na ochranu nájomcov, táto skupina pravdepodobne nedokáže danú ochranu využiť a to z dôvodu absencie formálneho nájomného vzťahu k nehnuteľnosti (prenájom "na čierno"). Z tohto dôvodu u menovanej skupiny môže dochádzať k strate domova. Riziko pri novej kategórii ohrozených osôb možno riešiť prostredníctvom kombinácie nasledovných aktivít:

- vecná alebo finančná pomoc mesta / mestských častí (najmä potravinová), potravinovú pomoc by vzhľadom na kompetencie aj skúsenosti mali riešiť najmä mestské časti, aj keď doteraz tieto služby poskytovali iným skupinám

- Poradenská a finančná pomoc na riešenie iných výdavkov - nájom, energie (zaplatenie, odloženie...) - vznik mestského prevenčného tímu
- Podpora MVO, ktoré budú poskytovať vecnú, poradenskú alebo finančnú pomoc

RIZIKO NEDOSTATOČNEJ REAKCIE VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA.

Ide o 2 oblasti. Prvou je testing a tracking, kde riziko predstavuje nedostatočné testovanie na koronavírus a obmedzená schopnosť dosledovať všetky kontakty nakazených. Testovanie sa postupne zlepšuje, ale zostáva za najúspešnejšími krajinami, dosledovanie je podľa viacerých zdrojov problematické. Mesto Bratislava v tejto súvislosti nemá kapacity a bez legislatívnych zmien ani kompetencie vykonávať tracking, sústredí sa preto na zásadné rozšírenie testovania pre svojich zamestnancov a klientov svojich zariadení.

Druhou oblasťou je ohrozenie duševného zdravia, kde dlhodobá sociálna izolácia a zhoršenie sociálno-ekonomickej situácie môžu zhoršiť duševné zdravie zraniteľných osôb. Napriek tomu, že mesto Bratislava má v tejto oblasti limitované kompetenčné možnosti, snaží sa a bude naďalej podporovať preventívne aktivity ako sú napr. telefónne linky pre seniorov, rodičov detí, či spolupráca s linkami pre ľudí ohrozených domácim násilím. V rovnakom čase funguje na meste mestský terénny tím, ktorý prispieva k včasnej identifikácii osôb ohrozených na duševnom zdraví.

RIZIKO NEDOSTUPNOSTI ZAMESTNANCOV SAMOSPRÁVY A NÁSLEDNÉHO ZABEZPEČENIA VEREJNÝCH SLUŽIEB.

Poskytovanie verejných služieb v kompetencii mesta je podmienené tým, že k dispozícii musia byť zamestnanci potrební na výkon služieb. Zatiaľ čo priamy dopad choroby na dostupnosť je obmedzený aj v najhorších scenároch, sekundárne opatrenia - karanténa, vnútroštátne obmedzenia pohybu, starostlivosť o rodinných príslušníkov - môžu zásadne ovplyvniť dostupnosť.

Podľa rýchleho prieskumu vykonaného v štyroch podnikoch zabezpečujúcich kritické služby (BVS, DPB, Marianum, OLO) je približne 10 - 20% zamestnancov nad 60 rokov (okrem Marianum, kde tvorí takmer 30%), približne 10 - 20% v každom podniku má deti do 10 rokov a len veľmi malý počet (do 2 %) prichádza do práce cezhranične. Veľmi sa líši situácia v počte zamestnancov dochádzajúcich vnútroštátne z okolitých obcí, kde najvyššiu hodnotu dosahuje Marianum - 30% a OLO - 35 %.

Riziko nedostupnosti nie je možné ani potrebné úplne eliminovať, ale najmä v Scenári 3 môže podľa uvedených čísel nastať bez kompenzačných krokov aj úplné ochromenie činnosti podnikov, ak by sa kumulovalo niekoľko rizík náraz - napríklad obmedzenia vnútroštátnej mobility kombinované s vysokou chorobnosťou.

Riadenie tohto rizika vyžaduje odhad minimálnych nevyhnutných personálnych kapacít pre kritické činnosti a podrobnejšiu analýzu rizikovosti zamestnancov v týchto skupinách (veková štruktúra, rodinná štruktúra, geografická štruktúra).

RIZIKO NEDOSTUPNOSTI TOVAROV A SLUŽIEB, KTORÉ SAMOSPRÁVA POTREBUJE NA NÁSLEDNÉ ZABEZPEČENIE VEREJNÝCH SLUŽIEB.

Okrem dostupnosti zamestnancov sú pre poskytovanie verejných služieb kľúčovým vstupom tovary a služby. Zatiaľ čo bez kapitálových výdavkov sa dá určitý čas zaobísť, bez prevádzkových vstupov to možné nie je. V tejto chvíli je plne zabezpečená vnútroštátna a medzinárodná nákladná doprava, preto by toto riziko malo byť veľmi nízke. Na druhej strane, mnohé priemyselné podniky prestali (dočasne) s výrobou, medzinárodná nákladná doprava čelí niekedy dlhému čakaniu na hraniciach a do budúcnosti sa nedajú vylúčiť ďalšie obmedzenia. Na elimináciu tohto rizika možno odporúčať analýzu kritických vstupov, ktoré majú zároveň vyššie riziko nedostupnosti (obmedzený počet poskytovateľov, ohrození poskytovatelia, geograficky vzdialení poskytovatelia), prípadne následné vytváranie vlastných zásob. Toto je zároveň oblasť, kde treba priebežne citlivo sledovať zmeny prostredia. Okrem toho treba analyzovať, aké interné kapacity mesto a jeho organizácie majú - napríklad mestské lesy či robotnícke profesie z iných organizácií.

RIZIKO ZNEFUNKČNENIA ORGÁNOV MESTA A KRÍZOVÉHO RIADENIA.

Mesto Bratislava má svoje orgány, medzi ktoré patrí primátor, zastupiteľstvo mesta, starostovia mestských častí a zastupiteľstvá mestských častí. Má aj svoj mestský krízový štáb. Funkčnosť týchto orgánov je zásadnou podmienkou fungovania mesta. Snahou je zachovať všetky prvky mestskej demokracie funkčne a opierať sa o ne pri rozhodovaniach mesta. Identifikovali sme dve najdôležitejšie oblasti, ktoré je potrebné riešiť: základné pravidlá a harmonogram stretávania/zasadnutí orgánov počas pandémie a zastupiteľnosť kľúčových osôb.

Základné pravidlá a harmonogram stretávania/zasadnutí orgánov počas pandémie.

Zastupiteľstvá schvaľujú dôležité zmeny v rozpočte, ako aj iné opatrenia, ktoré umožňujú mestu plynulo reagovať na krízový stav. Počas vyvrcholenia krízy/pandémie je potrebné harmonogram zastupiteľstiev zredukovať a obmedziť na iba nevyhnutnú agendu súvisiacu s krízou a chodom úradu/mesta. V súvislosti s novelou zákona prijatou v Národnej rade SR, ktorá umožňuje aj elektronické rokovanie cez videokonferenciu, sa uľahčuje možnosť flexibilnejšie prerokovávať aj ďalšiu agendu mesta. V prípade mesta došlo k vypusteniu marcového rokovania mestského zastupiteľstva a úprave miesta konania aprílového zastupiteľstva, ktoré je presunuté do väčších priestorov, kde je možné zachovať vzdialenosti medzi účastníkmi rokovania a zvýšiť tak bezpečnosť. Mestská rada v súvislosti s aprílovým zastupiteľstvom bude rokovať priamo pred jeho rokovaním, t.j. v rovnakých priestoroch a časovo pár hodín pred jeho otvorením. V prípade komisií sa pri zastupiteľstve pracuje aj s možnosťou elektronického video rokovania.

Krízový štáb mesta je zložený zo zástupcov magistrátu, mestskej polície a viacerých kľúčových podnikov na území mesta. Zároveň sú naň podľa potreby pozvaní aj zástupcovia mestských organizácií a firiem, ako aj záchranných zložiek. Zvoláva ho jeho predseda, riaditeľ magistrátu, a stretáva sa v mimoriadnej situácii na pravidelnej báze a podľa potreby. Jeho rokovanie prebieha cez videokonferenčný hovor.

Zastupiteľnosť kľúčových osôb

Primátora v jeho neprítomnosti zastupuje prvá viceprimátorka. Okrem nej sú súčasťou vedenia mesta aj ďalší dvaja viceprimátori, ktorí na základe poverení môžu podpisovať dokumenty, ako aj viesť rokovanie zastupiteľstva. Rovnako je zastupiteľnosť potrebné riešiť aj pri starostoch mestských častí.

Z pohľadu eliminovania rizika je potrebné zabezpečiť ich zastupiteľnosť v čase a oddelenie ich prítomnosti na úrade v prípade šírenia pandémie. Mesto pristúpilo k vytvoreniu zastupiteľnosti jednotlivých členov krízového tímu. Snahou je vybudovať tzv. shadow teams, ktoré budú paralelne pracovať na úlohách a v prípade ohrozenia, resp. ochorenia členov jedného z tímov, vedia zastúpiť jednotlivé funkcie. Zastupiteľnosť sa týka jednotlivých oblastí, ako sú starostlivosť o seniorov, ľudí bez domova, distribúcie ochranných pomôcok, komunikácie, krízového riadenia a pod.

FINANČNÉ RIZIKO MESTA - SOLVENTNOSŤ A LIKVIDITA.

Toto riziko vyplýva jednak zo všeobecného modelu financovania verejnej správy, ktorý nestojí na vytváraní rozsiahlych zásob likvidity a jednak z postavenia Bratislavy ako samosprávy, ktorá je dominantne finančne závislá na zdrojoch iných úrovní verejnej správy.

Za najrizikovejšie možno pokladať príjmy vo výške 177 mil. Eur, ktoré pochádzajú z dane z príjmov fyzických osôb a dane za ubytovanie a môžu výrazne klesnúť. Na hotovostnej báze sú hrozbou aj prípadné opatrenia mesta na odloženie dane z nehnuteľností a poplatkov za komunálny odpad (spolu 60 mil. eur). Riziko likvidity a solventnosti sa týka aj mestských podnikov - buď pri krátení transferov z mesta, alebo pri zhoršenej platobnej disciplíne zákazníkov.

Treba tiež upozorniť, že v prostredí menovej únie je rizikom aj likvidita a solventnosť Slovenskej republiky v prostredí koronavírusovej krízy. Bez úspešného riešenia na európskej úrovni môže byť ohrozená už v horizonte niekoľkých týždňov. Toto riziko je zatiaľ nízke.

Na elimináciu rizika solventnosti a likvidity slúži finančný plán ako jeden zo štyroch realizačných plánov. Ten mapuje situáciu v oblasti príjmov aj výdavkov, definuje úsporný režim a vytváranie finančných rezerv v jednotlivých subjektoch. V prípade Scenáru 2 a Scenáru 3 rozpracúva pripravenosť na riešenie vysokej miery finančného stresu (až po riešenie nedostatočnej likvidity cez krátkodobé kontokorentné úvery alebo bondy, v prípade nedostupnosti finančných trhov aj iné inštrumenty, ktorými by mesto platilo svoje záväzky namiesto hotovosti).

RIZIKO HOSPODÁRSKÝCH A SOCIÁLNYCH ŠKÔD.

Koronavírus so sebou prináša riziko významných hospodárskych a sociálnych škôd nad rámec dopadov týkajúcich sa zdravotného stavu.

Pre Slovensko ako celok predpovedá Inštitút finančnej politiky MF SR "v roku 2020 recesiú na úrovni 7,2%". V druhej polovici roka začne ekonomika postupne ožívať a vytlačí rast HDP v roku 2021 na 6,8 %. Neistota ohľadom ďalšieho vývoja ostáva naďalej veľká. Predĺženie pandémie alebo jej opakovaný návrat v druhej polovici roka by recesiú výrazne prehĺbili."

Ekonomické dôsledky budú pre Bratislavu v rámci Slovenska pravdepodobne nadštandardné, vzhľadom na vysokú mieru internacionalizácie, pohyb tovarov, služieb, ako aj turizmus. Na druhej strane, Bratislava má aj najväčšiu koncentráciu talentov a kapacít v oblasti podnikania, ale aj občianskej spoločnosti.

Riešenie tohto rizika je najmä v kompetencii štátu, biznisu a občianskej spoločnosti, keďže mesto Bratislava má len malé kompetencie v tejto oblasti. Vzhľadom na zasiahnutosť Bratislavy a pomalosť reakcie štátu sa však mesto Bratislava zapojí aj do riešenia tejto oblasti na základe kombinácie dvoch prístupov:

- Proaktívny: priebežne monitorovať situáciu, definovať priority a možné riešenia, zastupovať záujmy Bratislavčanov v tejto oblasti voči centrálnej vláde - či už vo väzbe na kompenzácie alebo na uvoľňovanie karanténnych opatrení
- Koncentrovaný: riešiť len špecifické oblasti (podľa priority pre Bratislavu, prípadne kde štát najviac zlyhá)

Okrem riešenia krátkodobých rizík je s ekonomickými dôsledkami koronavírusu potrebné vyrovnať sa aj z hľadiska dlhodobého rozvoja Bratislavy. Bratislava sa od roku 1989 hospodársky rozvíjala spontánne a bez snahy mesta a štátu to nejako výraznejšie ovplyvniť. Verejná správa skôr vždy dobiehala realitu (infraštruktúra a pod.) Koronakríza môže znamenať koniec tejto etapy a výraznejšiu potrebu definovať víziu strednodobej prosperity Bratislavy a preložiť túto víziu do opatrení jednotlivých aktérov vrátane mesta (teda nielen opatrenie pre magistrát, ale opatrenia aj pre štát, školy a pod...). Znamená to rozšíriť záber aj ambíciu už pripravovaného plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Plán Bratislava 2030.

RIZIKO ZLYHANIA ŠTÁTU.

V prípade nezvládnutia epidémie môže nastať zlyhanie poskytovania základných verejných služieb štátu, osobitne zdravotníctva, zásobovania a verejného poriadku. Mesto môže byť postavené pred otázku nutnosti suplovať základné funkcie štátu na svojom území.

V oblasti poskytovania zdravotníckych služieb ani zásobovania mesto nevie v relevantnom období vybudovať náhradné kapacity, preto by sa sústredilo na poskytovanie týchto služieb vo vlastných zariadeniach osobám odkázaným priamo na starostlivosť mesta - zariadenia sociálnych služieb.

V oblasti verejného poriadku, vzhľadom na existenciu mestskej polície, môže mesto v obmedzenej miere prispieť k udržiavaniu verejného poriadku - mestská polícia má však v súčasnej legislatívnej situácii veľmi obmedzené kompetencie.

Výraznejšie, ako mestskou políciou, môže mesto pomôcť tým, že obmedzí riziko paniky a zlyhania verejného poriadku poskytovaním informácií a bojom s dezinformáciami a celkovou lepšou komunikáciou s obyvateľmi a jej aplikáciou až na mikrolevel, osobitne komunikácia so zraniteľnými skupinami (seniori a pod.).

Realizačné dokumenty k scenárom

Zároveň s finalizáciou druhej verzie scenárov sme pripravili štyri realizačné dokumenty, ktoré navrhujú: 1/ riešenia kľúčových rizík, 2/ konkrétne opatrenia naprieč všetkými scenármi aj pre jednotlivé scenáre a 3/ konkrétne úlohy s jasnou zodpovednosťou.

Plán na minimalizáciu mortality a ochranu kvality života s dôrazom na riešenie ohrozených skupín . Stav: aktuálna verzia plánu je dostupná tu: [link](#)

Plán na zabezpečenie dostupnosti kritických služieb a funkčnosť mestských orgánov

Stav: aktuálna verzia plánu je dostupná tu: [link](#)

Finančný plán

Stav: aktuálna verzia plánu je dostupná tu: [link](#)

Plán oživenia ekonomiky

Stav: aktuálna verzia plánu je dostupná tu: [link](#)

ČASŤ II.

Scenáře mesta

Bratislava

V tejto časti predstavujeme tri scenáře, ktoré majú zrozumiteľne postihnúť celé spektrum možností. Podrobné dopady jednotlivých scenárov sú rozpracované v realizačných plánoch.

Scenár 1 je hraničný pozitívny scenár, v ktorom sa pandémie podarí zastaviť a zvrátiť bez toho, aby infikovala drvivú väčšinu obyvateľstva. Scenáre 2 a 3 sú hraničné negatívne scenáre vychádzajúce z predpokladu, že sa pandémie nepodarí zastaviť a jedinou otázkou bude rýchlosť a intenzita jej priebehu. V Scenári 2 sa negatívne očakávania prejavujú v dĺžke boja s pandemiou, v Scenári 3 naopak v kratšom, intenzívnom priebehu. V praxi teda platí, že skutočný vývoj bude pravdepodobne niekde MEDZI uvedenými scenármi a nebude plne zodpovedať žiadnemu z nich. Keďže však tieto scenáre pokrývajú spoločne takmer celé spektrum možností, umožňujú sa dobre pripraviť.

Pri tvorbe scenárov sme vychádzali z doterajších zahraničných skúseností. Zároveň sme v rámci iniciatívy Korona:fakty požiadali panel odborníkov o hodnotenie pravdepodobnosti týchto scenárov. Za najpravdepodobnejší považuje panel odborníkov Scenár 1 – Mierna pandémia. 76 % oslovených odborníkov považuje tento scenár za pravdepodobný, (39 % za pravdepodobný, 37 % za veľmi pravdepodobný). Experti pripúšťajú aj horší Scenár 2 – Zvládnutá pandémia. Tento scenár pripúšťa 71 % expertov (56 % ako pravdepodobný, ale len 15 % ako veľmi pravdepodobný). Naopak, za nepravdepodobný považuje panel Scenár 3 – Nezládnutá pandémia, konkrétne až 86 % ho považuje za málo pravdepodobný. Nekontrolované šírenie koronavírusu po Slovensku považuje 63 % expertov za málo pravdepodobné a len 3 % za veľmi pravdepodobné. Na základe tohto hodnotenia, ale aj na základe aktuálneho vývoja nákazy, sme sa rozhodli zmeniť pravdepodobnosť uvedených scenárov na 65/30/5.

Scenár 1

Mierny priebeh pandémie

Pravdepodobnosť k 28. 4. 2020: 65%

Základné predpoklady:

V tomto scenári sa situáciu na Slovensku v priebehu apríla a mája podarí stabilizovať na obmedzenom počte simultánne nakazených. V tomto scenári bude Slovensko schopné nielen výrazne sploštiť, ale úplne zvrátiť krivku nákazy. Koeficient R_0 opisujúci šírenie koronavírusu bude väčšinu času pod hodnotou 1, čo znamená, že jeden nakazený za normálnych okolností nakazí menej, ako jedného ďalšieho človeka. Zároveň sa však periodicky môžu vracieť erupcie nákazy, ktorých rozsah sa dnes nedá predvídať. Počas erupcií sa R_0 zvýši nad 1. V prípade nezvládnutia môžu tieto návraty prerásť do Scenáru 2 alebo Scenáru 3.

Tento scenár je podmienený schopnosťou štátnych orgánov zlepšiť svoje fungovanie tak, aby sa následné infekčné impulzy dali zvládnuť BEZ nevyhnutnosti návratu drastických opatrení. Obmedzenie vnútroštátneho šírenia aj obmedzenie dovozu nákazy vyžaduje najmä rozsiahle testovanie a dôsledný „tracking“, teda sledovanie a izolovanie ľudí, ktorí prišli do kontaktu s nakazeným. Bez tejto kapacity nie je Scenár 1 reálny.

V tejto chvíli za najnádejnejší pokladáme prístup cez takzvanú smart karanténu, kde sa vystopovanie kontaktov deje automaticky cez analýzu mobilných a transakčných dát (Česká republika) a aj rozhodnutia o karanténe sa do určitej miery dejú automatizovane (Čína, Južná Kórea). Okrem toho sa treba pripraviť aj na protilátkové testy, kedy budú identifikovaní jednotlivci, ktorí majú imunitu na nákazy.

Ak sa to podarí, Slovensko, vrátane jeho hlavného mesta, bude postupne uvoľňovať obmedzenia a vracat život do normálnych koľají. Tu si však treba uvedomiť dva pravdepodobné faktory:

- Obmedzenia sa nebudú uvoľňovať zároveň a niektoré budú prítomné dlhodobo
- Obmedzenia sa budú opätovne zavádzať vo vybraných lokalitách podľa lokálnych podmienok

Scenár predpokladá aj to, že v rámci Európskej únie sa podaria koordinované kroky, ktoré zabránia kolapsu verejných financií a finančných trhov, umožnia postupné odstraňovanie hraničných obmedzení a postupnú obnovu ekonomického života.

Obnovenie ekonomickej a spoločenskej aktivity a pohybu obyvateľov možno očakávať od polovice apríla. Postupne budú otvárané obchody, reštaurácie aj iné prevádzky – tu je však obzvlášť pravdepodobné, že mnohé obmedzenia (napríklad na reštaurácie/bary, masové podujatia...) budú platiť oveľa dlhšie. Verejné podujatia budú otvorené najskôr v septembri. V roku 2020 budú pravdepodobne ešte platiť viaceré preventívne opatrenia v obchodoch (rúška, dezinfekcia, obmedzené počty ľudí). Školy pravdepodobne neobnovia plnú prevádzku až do septembra.

Aj v takomto scenári možno predpokladať len postupné otvorenie hraníc pre osobnú dopravu a pokračujúci útlm turizmu, kultúry a súvisiacich oblastí (minimálne do konca roka 2020). Otvorenie hraníc sa bude diať najmä v rámci EÚ, a aj to najmä v rámci skupín krajín. Kompenzačné ekonomicko - sociálne opatrenia vlády budú menej dôležité, ako v iných scenároch, ale nižší rozsah potrieb paradoxne uľahčí ich úspešnú implementáciu.

Dôsledky pre mesto Bratislava:

V prípade Bratislavy bude počet nových prípadov nákazy (skutočných, nie meraných) do 10 denne, čo znamená, že simultánne bude v Bratislave chorých do 200 ľudí, z ktorých bude do 15 hospitalizovaných, z toho do 4 na JISke, s výslednou nulovou alebo nízkou mortalitou.

Pohyb obyvateľov a ekonomická a spoločenská aktivita v Bratislave sa bude obnovovať veľmi postupne. Bratislava bude osobitne trpieť veľmi pomalým a limitovaným otváraním hraníc.

Možno očakávať prepád HDP do 10 % na celoročnej báze. Obnovenie rastu ekonomiky pravdepodobne už na prelome 2Q a 3Q.

Nezamestnanosť po krátkodobom náraste sa rýchlo stabilizuje a začne mierne klesať.

Riziká:

- *Riziko mortality: nízke*
- *Riziko inej mimoriadnej situácie: stredné, zhoršenie dopadov nízke až stredné*
- *Riziko nerovnosti a zníženej kvality života: stredné*
- *Riziko nedostatočnej reakcie verejného zdravotníctva: stredné*
- *Riziko nedostupnosti zamestnancov samosprávy a následného zabezpečenia verejných služieb: nízke*

- *Riziko nedostupnosti tovarov a služieb, ktoré samospráva potrebuje na následné zabezpečenie verejných služieb: nízke*
- *Riziko znefunkčnenia orgánov mesta a krízového riadenia: nízke*
- *Riziko solventnosti a likvidity mesta: stredné až vysoké*
- *Riziko hospodárskych škôd: stredné až vysoké*
- *Riziko zlyhania základných funkcií štátu: nízke*

Dôsledky pre magistrát mesta Bratislava, jeho organizácie, mestské časti:

Témy:

Plán na minimalizáciu mortality a ochranu kvality života s dôrazom na riešenie rizikových skupín

- Dôležitá bude schopnosť rýchlo sa vyrovnávať s opakovanými vlnami nákazy a hrozbami - jasné nastavenie očakávaní verejnosti, otvorená a transparentná komunikácia o nákazách aj rozhodnutiach mesta
- Realizácia plánu na podporu testovania medzi zamestnancami mesta so snahou o dosiahnutie univerzálneho testovania medzi zamestnancami v kritických pozíciách v priebehu mesiaca máj. Konkrétne ide primárne o zamestnancov pôsobiacich v zariadeniach pre seniorov, kde sa počíta s testovaním 400 zamestnancov. V ideálnom prípade by testovanie prebehlo každý týždeň. Alternatívou je testovanie každý druhý týždeň, čo predstavuje 800 testov mesačne. V prípade zamestnancov mesta a zamestnancov iných subjektov, ktorí sa venujú poskytovaniu sociálnych služieb zameraných na ľudí bez domova, je počet testov 300 ks mesačne. Tento počet pokrýva 150 osôb na dvojtýždňovej báze.
- Kapacita na sledovanie individuálnych prípadov - spolupráca štátu a samosprávy, mesto/mestská polícia by mohli zohrať pomoc pri trackovaní kontaktov nakazených a v karanténe - podpora štátnych orgánov. Osobitne dôležité to bude v prípade smart karantény, ako aj hľadanie kontaktov ľudí bez domova, ktorí sa ocitnú v karanténe v areáli na Zlatých pieskoch.
- Podpora kvality života pre seniorov, ľudí bez domova, ŽZP a iné ohrozené skupiny
- Vecná, poradenská a finančná pomoc mesta/mestských častí novo zraniteľným skupinám - priamo alebo cez MVO
- Aktivity na ochranu duševného zdravia voči najzraniteľnejším

Plán na zabezpečenie dostupnosti kritických služieb a funkčnosť mestských orgánov

- Realizácia plánu na podporu testovania medzi zamestnancami mesta so snahou o dosiahnutie špecifického testovania medzi zamestnancami v horizonte mesiaca máj 2020
- Dezinfekcia/prevenencia

Škôlky, školy a školské zariadenia v správe mesta a mestských častí

Vozidlá MHD

Budovy mesta a mestských organizácií

- MHD

Pravdepodobne celoročný pokles tržieb a obsadenosti

Celoročne prázdninový grafikon, resp. úplne nový (viac špičkový) grafikon

Nárazové dopyty a prepady

Dlhodobé oslabenie dopytu po MHD z obavy pred bezpečnosťou a snaha o posilnenie bezpečnosti jazdy MHD, vrátane kampane zameranej na zvýšenie jej využívania/atraktívnosti

Cenové zvýhodnenie predplatných lístkov na MHD s cieľom zvýšiť jej využívanie

- Doprava (cesty)

prudké vlny zvýšeného a pozastaveného dopytu/využívania.

Riziko kolapsu dopravy v súvislosti so štartom nového školského roka 2. 9. 2020 - zapríčinený mixom obnovenia mobility a strachu z cestovania v MHD.

- Fungovanie úradu viac-menej v štandardnom režime, väčší podiel elektronickej komunikácie a home office
- Podpora testovania medzi zamestnancami mesta

Finančný plán

- Mierny scenár priebehu pandémie bude mesto stáť 31 – 40 mil. eur. Jeho zvládnutie bude znamenať obmedzenie ambícií rozpočtu v menej prioritných investíciách a menšom rozsahu opráv ciest a verejných priestorov, s vysokou mierou vyčerpania dostupných finančných rezerv.

- Pomoc štátu by sa mala sústrediť na podporu Dopravného podniku Bratislava a kompenzácie výpadku príjmov samospráv.

Plán riešenia hospodárskych a sociálnych škôd

- Obnovenie ekonomickej aktivity ako priorita a proaktívny prístup mesta.
- Aktivity mesta budú orientované smerom na zamestnávateľov, ale aj na štátne orgány (advokácia opatrení, ktoré najviac pomôžu oživeniu Bratislavy) a dôraz na ambicióznejší Plán Bratislava 2030

Scenár 2

Zvládnutá pandémia

Pravdepodobnosť k 28. 4. 2020: 30%

Základné predpoklady scenára:

Situácia bude dlhodobo vážna, pretože sa nepodarí krivku nákazy zvrátiť, ale podarí sa ju sploštiť. Počet nakazených obyvateľov dosiahne 25 - 30 % obyvateľstva v priebehu 8 - 12 mesiacov, to znamená 2 - 5 % (100 - 200 tis.) mesačne. Koeficient R_0 opisujúci šírenie koronavírusu bude široko kolísať, ale podarí sa ho priemerne udržať v rozpätí približne 1 - 2.

Predpokladáme pokračujúcu uzatvorenosť hraníc SR pre osobnú dopravu, možné obmedzenia aj pre nákladnú dopravu a možnosť obmedzení vnútroštátnej mobility - individuálna geografická karanténa konkrétnych obcí, mikroregiónov. (Pripomíname, že táto možnosť sa týka aj Scenáru 1 v rámci riešenia erupcií nákazy.)

V rámci Európskej únie sa podaria koordinované kroky, ktoré zabránia kolapsu verejných financií a finančných trhov, ale dá sa predpokladať dlhodobé udržanie hraničných obmedzení a veľmi vážne ekonomické problémy.

Kritické funkcie štátu aj samosprávy budú zachované, no budú fungovať v rámci dlhodobého vysokého stresu. Časť verejných zamestnancov (do 25 %) bude vyradená na základe choroby, karantény alebo potreby starostlivosti o blízky.

Obnovenie ekonomickej a spoločenskej aktivity a pohybu obyvateľov bude veľmi pomalé a možno predpokladať dlhodobé obmedzenia základných, spoločenských a ekonomických funkcií (minimálne do konca roka 2020).

Kompenzačné ekonomicko - sociálne opatrenia vlády budú veľmi dôležité, ale budú realizované suboptimálne z hľadiska rozsahu aj rýchlosti. Budú mať mierny pozitívny efekt najmä v druhej polovici 2Q a počas 3Q.

Dôsledky pre mesto Bratislava:

V prípade Bratislavy bude hospitalizovaných mesačne do 1 500 obyvateľov, z toho na JIS do 500. Mesačne zomrie do 200 jednotlivcov. Pri trvaní takéhoto stavu po dobu 8 mesiacov tak zomrie odhadom do 1 600 pacientov.

Prepad HDP bude 10 - 20 % na celoročnej báze. Obnovenie rastu ekonomiky možno očakávať počas 4Q 2020, alebo aj neskôr. Bratislava zažije najvýraznejšiu recesiu v modernej histórii.

Nezamestnanosť v Bratislave po krátkodobom výraznom náraste bude rásť pomaly a začne sa stabilizovať až na jeseň, sezónne faktory obmedzia jej pokles v zime. Pravdepodobne dosiahne prvýkrát v histórii dvojciferné hodnoty (pokiaľ tomu nezabránia nadštandardné opatrenia štátu).

Riziká:

- *Riziko mortality: stredné*
- *Riziko inej mimoriadnej situácie: stredné, zhoršenie dopadov stredné až vysoké*
- *Riziko nerovnosti a zníženej kvality života: vysoké*
- *Riziko nedostatočnej reakcie verejného zdravotníctva: stredné*
- *Riziko nedostupnosti zamestnancov samosprávy a následného zabezpečenia verejných služieb: nízke (stredné/vysoké pre špecifické kritické skupiny)*
- *Riziko nedostupnosti tovarov a služieb, ktoré samospráva potrebuje na následné zabezpečenie verejných služieb: nízke/stredné*
- *Riziko znefunkčnenia orgánov mesta a krízového riadenia: nízke/stredné*
- *Riziko solventnosti a likvidity mesta: vysoké*
- *Riziko hospodárskych škôd: vysoké*
- *Riziko zlyhania základných funkcií štátu: stredné*

Dôsledky pre magistrát mesta Bratislava, jeho organizácie, mestské časti:

Témy:

Plán na minimalizáciu mortality a ochranu kvality života s dôrazom na riešenie rizikových skupín

- *Podpora testovania medzi obyvateľmi mesta s dôrazom na klientov sociálnych zariadení, ľudí bez domova a iné zraniteľné skupiny*
- *Podpora kvality života pre seniorov, ľudí bez domova, ŤZP a iné ohrozené skupiny*

- *Vecná, poradenská a finančná pomoc mesta/mestských častí novo zraniteľným skupinám - priamo alebo cez MVO*
- *Aktivity na ochranu duševného zdravia počas dlhodobej izolácie - voči najzraniteľnejším aj profylakticky všeobecne pre populáciu mesta*

Plán na zabezpečenie dostupnosti kritických služieb a funkčnosť mestských orgánov

- Kľúčom je zabezpečenie schopnosti mesta fungovať v dlhodobom zásadnom strese jeho inštitúcií - plánovanie na 6 - 12 mesiacov neustálej záťaže + zastupiteľnosť a personálne rezervy
- V tomto scenári sa nepredpokladá strata schopnosti mestských podnikov a organizácií plniť základné funkcie (chýbajúcich do 25% zamestnancov by to nemalo ohroziť), ale môžu byť ohrozené individuálne kritické funkcie a hrozí obmedzenie služieb
- Predovšetkým v OLO a Marianum je vysoké riziko nutnosti obmedziť rozsah služieb. Podobne aj DPB bude musieť redukovať grafikon. BVS má nižší podiel kritických zamestnancov a je odolnejšia na výpadky.
- Realizácia plánu na podporu testovania medzi zamestnancami mesta so snahou o dosiahnutie plošného testovania medzi kritickými/kľúčovými zamestnancami v horizonte 1 mesiaca a to na pravidelnej báze (min. raz za 14 dní)
- Všeobecné kroky:

Potenciálny nedostatok zamestnancov v základných službách (doprava, odpad, voda, čistenie, zariadenia pre seniorov) a presun nepotrebných zamestnancov a budov organizácií/mesta na kritické funkcie

zabezpečenie starostlivosti o deti pre verejných a súkromných zamestnancov v prvej línii

Zvyšovanie sebestačnosti mesta v zabezpečovaní základnej materiálnej pomoci prostredníctvom mestských podnikov

Konkrétne kroky:

BVS:

V prípade nedostatku zamestnancov (pre zabezpečenie nutných služieb je potrebných 36 % zamestnancov):

Minimalizovanie obslužnej pohotovosti

Záložné mikroteamy pripravené zastúpiť výpadok personálu

Plná zastupiteľnosť dispečingu ...

- Opatrenia na redukcii rizika:

Obmedzenie všetkých služieb spoločnosti okrem kritických

Eliminácia koncentrácie zamestnancov (home office, obmedzená prevádzka klientskych centier)

Tvorba zastupiteľných mikroteamov

DPB:

- V prípade nedostatku zamestnancov: *Plošná redukcia grafikonu*
- Opatrenia na redukcii rizika:

Nábor nových zamestnancov (iní dopravcovia, kamiónová doprava)

Hygienické opatrenia (meranie teploty pri nástupe do práce, zablokovanie nástupu prvými dverami, dezinfekcia)

Postupné pracovné prestávky, home office

Marianum:

V prípade nedostatku zamestnancov (na plnohodnotné zabezpečenie služieb je potrebných až 75 % zamestnancov z dôvodu špecializácie):

- *Využitie kapacít krematória v Nitre a Nových Zámkoch počas nočných zmien*
- *Povolanie armády a zaškolenie vojakov na výkon nevyhnutných činností*

Opatrenia na redukcii rizika:

- *Duplicitné, polovičné tímy pre vytvorenie zálohy*
- *Preškolovalenie zamestnancov na kritické úlohy (krematórium, atď.)*
- *Urýchlené dokončenie generálnej opravy druhej pece v krematóriu*

OLO:

V prípade nedostatku zamestnancov (pre plný rozsah služieb je potrebných až 81 % zamestnancov - robotnícke profesie):

- Zníženie frekvencie odvozu
- Zberné hniezda odpadu
- Zamestnanie kvalifikovaných zamestnancov na dôchodku

Opatrenia na redukcii rizika:

- Nábor nových zamestnancov (kamiónová doprava, stavebné firmy, autobusová doprava)
- Home office pre technicko - hospodárskych zamestnancov
- Posunutý nástup posádok (zber a odvoz)
- Jeden zamestnanec v kancelárii, limitovaný styk, striedanie, komunikácia vysielaczkami a telefonicky (spaľovňa)

Škôlky a starostlivosť o malé deti v dlhodobom horizonte - minimálne pre zamestnancov mesta/zdravotníkov a iné nevyhnutné povolania

Vybudovanie stabilných, dôveryhodných a rýchlych komunikačných kanálov s obyvateľstvom mesta na riešenie dezinformácií

Finančný plán

- Scenár zvládnutej pandémie bude mesto stáť 74 – 122 mil. eur, zastavené budú všetky okrem najprioritnejších investícií mesta (električkové trate z eurofondov). Dlh mesta stúpne až na 54 % príjmov v roku 2020 a prekročí 60% hranicu v roku 2021.
- Mesto nebude pri 20% poklese HDP od leta 2020 v plnej miere schopné platiť svoje záväzky, pomoc štátu by mala byť bezodkladná, s cieľom zabezpečiť likviditu a solventnosť mesta. Rovnako by mal štát kompenzovať výpadky tržieb mestských organizácií.

Plán oživenia ekonomiky

- Proaktívny prístup koncentrovaný na vybrané sektory (vzhľadom na zaťaženosť mesta inými prioritami) a potreba už priebežných opatrení vzhľadom na dlhodobosť kritického vývoja.

Scenár 3

Nezvládnutá pandémia

Pravdepodobnosť k 28. 4. 2020: 5%

Základné predpoklady scenára:

Pandémia bude eskalovať za hranice schopností štátu a spoločnosti ich manažovať, možno očakávať simultánnu vysokú nakazenosť obyvateľstva, počet vážnych prípadov vysoko presahujúcich kapacitu zdravotníctva a zlyhania verejných služieb v niektorých ďalších oblastiach (verejné financie, verejná bezpečnosť). Takýto scenár by mohol nastať najskôr v druhej polovici apríla, ale môže nastať aj kedykoľvek neskôr.

V tomto scenári sa na Slovensku nepodarí zvrátiť krivku nákazy, ani ju zásadne sploštiť. Počet nakazených dosiahne 40 - 60 % obyvateľstva v priebehu 3 - 4 mesiacov, to znamená 15 - 20 % (750 - 1 000 tis.) mesačne. Mortalitu vzhľadom na preťaženie zdravotníckeho systému nie je možné odhadnúť. Koeficient R_0 opisujúci šírenie koronavírusu bude široko kolísať, ale nepodarí sa ho udržať pod 2 z hľadiska priemeru.

Predpokladáme pokračujúcu uzatvorenosť hraníc SR aj možnosť zásadných obmedzení vnútroštátnej mobility, prípadne všeobecný zákaz mobility.

Vážnosť tohto scenára závisí od toho, či nezvládnutie pandémie bude len problémom malého počtu krajín, alebo celej Európskej únie. Ak sa v rámci Európskej únie nepodaria koordinované kroky, ktoré by zabránili kolapsu verejných financií a finančných trhov, môže to viesť aj k tomu, že Slovenská republika by nemala dostatočne zabezpečenú hotovosť.

Spolu s dlhodobým udrжанím hraničných obmedzení a veľmi vážnymi ekonomickými problémami vyplývajúcimi z koronakrízy to bude znamenať ohrozenie základných funkcií štátu a možný ekonomický kolaps.

Obnovenie ekonomickej a spoločenskej aktivity a pohybu obyvateľov bude veľmi pomalé. Rýchly priebeh pandémie síce vytvorí predpoklady pre rýchly návrat k status quo ex ante, ale tieto predpoklady sa v praxi naplnia len obmedzene z dôvodu obrovskej vnútroštátnej disrupcie spoločnosti a aj medzinárodným obmedzeniam.

Kompenzačné ekonomicko - sociálne opatrenia vlády budú vzhľadom na epidemiologický vývoj nedostatočnou prioritou a dopad koronavírusu bude masívny, takže ich vplyv bude obmedzený.

Dôsledky pre mesto Bratislava:

Mesačne bude hospitalizovaných 5 - 10 000 obyvateľov, z toho s potrebou intenzívnej starostlivosti na JISke 1 500 - 3 000 obyvateľov Bratislavy (otázka kapacít, keďže takéto kapacity mesto nemá). V tomto scenári je, vzhľadom na preťaženie kapacít, ťažko odhadnúť počet mŕtvych, ale bude niekoľkonásobne vyšší, ako v prípade scenára č. 2.

Nezvládnutá pandémia pravdepodobne povedie k drastickým opatreniam, ako je úplný zákaz vychádzania, možnosť úplnej uzatvorenosti hraníc zo strany susedov (aj pre nákladnú dopravu) a vnútroštátne obmedzenia mobility.

Prepad HDP bude o 20 - 40 % celoročne, ale vzhľadom na rýchly priebeh, obnovenie rastu ekonomiky pravdepodobne nastane do konca roka 2020, ale z veľmi nízkeho základu.

Nezamestnanosť v Bratislave skokovo narastie, následne sa stabilizuje a v priebehu niekoľkých mesiacov začne postupne klesať (ak nenastanú sekundárne šoky z vonkajšieho prostredia). S vysokou pravdepodobnosťou dosiahne dvojciferné hodnoty a je veľmi ťažké odhadnúť jej strop.

Riziká:

- *Riziko mortality: veľmi vysoké*
- *Riziko inej mimoriadnej situácie: stredné, zhoršenie dopadov stredné až vysoké*
- *Riziko nerovnosti a zníženej kvality života: veľmi vysoké*
- *Riziko nedostatočnej reakcie verejného zdravotníctva: vysoké*
- *Riziko nedostupnosti zamestnancov samosprávy a následného zabezpečenia verejných služieb: vysoké*
- *Riziko nedostupnosti tovarov a služieb, ktoré samospráva potrebuje na následné zabezpečenie verejných služieb: stredné*
- *Riziko znefunkčnenia orgánov mesta a krízového riadenia: stredné/vysoké*
- *Riziko solventnosti a likvidity mesta: veľmi vysoké*
- *Riziko hospodárskych škôd: veľmi vysoké*
- *Riziko zlyhania základných funkcií štátu: stredné*

Dôsledky pre magistrát mesta Bratislava, jeho organizácie, mestské časti:

Témy:

Plán na minimalizáciu mortality s dôrazom na riešenie rizikových skupín

- Otázka suplovania funkcií štátu najmä v oblasti zabezpečenia základných potrieb - minimálne v zariadeniach mesta
- Nižší dôraz na kvalitu života vzhľadom na potrebu koncentrácie zabezpečenia základných potrieb

Plán na zabezpečenie dostupnosti kritických služieb a funkčnosť mestských orgánov

- V tomto scenári hrozí taký výpadok zamestnancov aj v úplne kritických oblastiach (mestská polícia, OLO, BVS, DPB, Marianum), že so súčasným stavom zamestnancov nebude možné zabezpečiť ani základné funkcie mesta
- Všeobecné opatrenia:
Prioritizácia základných funkcií mesta, ktoré sa ešte zdôraznia v takejto situácii - voda, odvoz a likvidácia odpadu, osobitne pohrebníctvo ako zásadná priorita

Identifikácia možných náhradných zamestnancov s ekvivalentnou kvalifikáciou nepatriacich do rizikových skupín a pripravenosť ich zamestnať

Identifikácia kritických materiálových zásob a plán ich získania

Konkrétne opatrenia:

BVS:

- Využitie iných zamestnancov mestských organizácií
- Stiahnutie zamestnancov z regionálnych pobočiek/zariadení
- Minimalizovanie personálnej obslužnosti kritických zdrojov a zariadení

DPB:

- Zastavenie hromadnej dopravy
- Využitie kapacít DPB pre potreby OLO, BVS a Marianum

Marianum:

- Spolupráca so Starz (zimné štadióny) a silovými zložkami pri úschove a pochovávaní zosnulých
- Využitie iných zamestnancov mestských organizácií
- Posilnenie kapacít v oblasti pohrebníctva

OLO:

- Minimalistický odvoz odpadu
- Využitie iných zamestnancov mestských organizácií

Zavedenie čo najrozsiahlejšieho testovania medzi zamestnancami mesta, ale orientovaného už najmä na protilátkové testy

Pripravenosť na nahrádzanie niektorých funkcií štátu v oblasti verejného poriadku (predchádzanie rabovaniu, riešenie dezinformácií)

Finančný plán

- Scenár nezvládnutej pandémie bude mesto stáť cez 122 mil. eur. Mesto bude obmedzené na úplne nevyhnutné funkcie a nebude schopné platiť svoje záväzky bez zásadnej a okamžitej pomoci štátu. Tá bude v tejto situácii nevyhnutná na udržanie zamestnanosti v mestských organizáciách.

Plán oživenia ekonomiky

- Obmedzená kapacita riešiť počas krátkeho intenzívneho obdobia, mesto by malo kapacitu riešiť najmä po uplynutí intenzívneho obdobia nákazy